

“Underviserens DNA”

LÆRINGSRUM

En forhistorie...

Jeg husker, da jeg som studerende på Kaospiloterne blev undervist af John Visser, en kendt hollandsk underviser i improvisation og teatersport. Den sidste morgen, hvor han som sædvanligt startede med at gennemgå dagens program, nævnte han, at vi ville slutte dagen af med at danse vores navn. "Det er simpelthen for langhåret," tænkte jeg, "her står jeg af." Godt nok kunne jeg relatere til, hvad jeg havde lært i løbet af ugen: Teatersportens og improvisationens mange måder at håndtere omgivelserne på, at gribe nuet, følge med det, der sker, skabe flow, understøtte folk omkring dig i det de gør, "Make your partner look good" etc., men alligevel.

Kan du danse dit navn?

Dagen fløj af sted, spændende som de andre dage i ugen, og pludselig var vi ved det punkt på programmet, hvor jeg absolut ikke ville være. Jeg var mildest talt chokeret over mig selv bagefter. Hvad skete der lige der? Hvorfor deltog jeg? I stedet for at være langhåret, var det ligefrem sjovt og lærerigt? Ingen tvivl om, at det var underviserens fortjeneste. Hvad var det lige, han havde gjort, ikke bare ved mig, men ved alle os studerende?

Jeg har tænkt meget over det siden og min forklaring på, hvad der fik mig fra dyb skepsis (næsten panisk angst) til en så engageret deltagelse, kan i virkeligheden ikke være meget mere enkel:

**trygge rammer + relevans
= åbenhed og nysgerrighed**

Trygge rammer

Der er ingen tvivl om, at underviseren bevidst lagde denne øvelse sidst på dagen, endda den sidste dag i ugen. På det tidspunkt var jeg fuldt tilvænnet den legende og nysgerrige tilgang til undervisningen og at grine *sammen* og ikke *ad* hinanden.

Øvelsen var ikke individuel. Jeg skulle lægge ud, men hele gruppen skulle følge efter og kopiere mig.

På den måde fik jeg følgeskab i det, jeg gjorde, hvilket gjorde det legitimt og sjovt. – Og så var alt det "langhårede" væk. Eller i hvert fald ikke relevant i denne kontekst.

+ relevans

Sådan som jeg forstod formålet med øvelsen dengang, handlede det om egen identitet. En del af en professionel kontekst er at være dig selv og ikke give dig ud for andet. Underviserens holdning var, at din identitet er tæt forbundet med dit navn. For således bl.a. at kunne sætte tydelige grænser.

Jeg må indrømme, at øvelsen efterfølgende har hjulpet mig til at være bevidst om hvem jeg er, hvem jeg vil være, og hvem jeg ikke vil være.

= åbenhed og nysgerrighed

John Visser havde formålet at skabe en tryk ramme og et fællesskab, hvor det betød mere at udforske og prøve af, end hvordan jeg som individ tog mig ud i de andres øjne. Det handlede ikke om at være fejlfri, men om at være undersøgende.

Jeg skulle ikke udstille mig selv. Vi var sammen om det. Sammen om hinanden, og det var absolut hans fortjeneste (og absolut i improvisationens ånd). Det var derfor, jeg turde. Ikke mindst fordi han førte an. Han viste hvordan det skulle gøres og var hele tiden opmærksom på, at var der usikkerhed hos enkelte af os om, hvordan vi skulle komme i gang (heldigvis var der andre end jeg der synes det var langhåret). Han tog hånd om det, trådte til og førte an. I virkeligheden genopfriskede han ramme og kontekst der, hvor det var nødvendigt. Uden ord, men med handling.

Underviserens store indflydelse på eleverne

Mange gode undervisere har en stor indflydelse på deres elever og studerende. En indflydelse der kan gøre sig gældende mange år efter. Min oplevelse daterer sig tilbage til 1993. Alligevel husker jeg stadig situationen meget tydeligt, om end ikke i alle detaljer, så i dens betydning og relevans.

Jeg tror, det er vigtigt at huske på, hvad der for en underviser kan være "endnu en dag på jobbet," kan for eleverne være lige nøjagtig det øjeblik, som giver mening og stimulerer lysten til læring.

Hvad er egentlig en god underviser?

Under udviklingen af Pioneruddannelsen kunne jeg ikke undgå at opleve arbejdsgruppens store viden, erfaring og tilsyneladende endeløse nysgerrighed til temaet innovation,

entreprenørskab og undervisning. Det gjorde mig så nysgerrig, at jeg bare måtte spørge dem om deres holdninger og refleksioner til et godt læringsrum. Jeg bad dem også om at reflektere over, hvilke elementer, de synes, en god underviser kan og bør lære sig og hvilke der er en del af en undervisers personlighed – personlige holdninger og tilgang til didaktik og det specifikke tema, der undervises i.

Hvad de har fortalt, er her blandet med mine egne observationer og erfaringer. Derfor er denne artikel som udgangspunkt en praksisorienteret refleksion over læringsrum. Den skal ikke læses som en anvisning til, hvordan undervisning gøres "korrekt", men som inspiration.

Det, der er beskrevet her, er kendetegnet ved en – for os – konstruktiv, "god" måde at skabe et læringsrum på. Var det også kendetegnende for undervisningen på Pioneruddannelsen? – Jeg er selv ret sikker på det, men det må de 160 lærere og undervisere, der deltog, i sidste ende være dommere på.

Hvornår har du sidst oplevet en god undervisning?

Har du tænkt over, hvornår du sidst har oplevet en god undervisning? En workshop, et kursus eller måske bare en godt oplæg, noget som gav dig en oplevelse af at få noget med derfra, mere end du havde forventet? Hvis du trækker fra, at temaet måske virkelig ramte dit interessefelt, hvad skete der så ellers, som gjorde, at det var godt? Hvad gjorde underviseren (underviserne)? Hvor foregik det? Hvordan var rummet indrettet? Hvordan var de andre deltagere? Hvad blev der sagt og gjort, som du rigtig godt kunne lide?

Hvor meget tror du kan planlægges og hvor meget var tilfældigheder? Lad os se på det: Hvis du skulle genskabe denne gode læringsoplevelse:

- hvad ville du kopiere 1:1?
- hvad ville du gøre mere af?
- hvad ville du gøre anderledes?

Et godt læringsrum

Jeg er sikker på, at nogle af de ting du kommer frem til, ikke udelukkende handler om en intellektuel viden omkring et tema eller et fag, men i høj grad også om en fornemmelse for fysiske rammer, deltagere og tid. Det er med andre ord slet ikke så ligetil at skabe et godt læringsrum.

Ved at være bevidst om, hvilke faktorer der spiller ind, eller hvilke faktorer du som underviser ønsker skal spille ind i din undervisning, kan det blive væsentligt nemmere at have med at gøre.

Pioneruddannelsen

I perioden 2009-2010 udviklede og gennemførte Ministeriet for Børn og Undervisning (daværende Undervisningsministeriet) et pilot projekt i forbindelse med Pionerprisen, en kampagne med fokus på øgede kompetencer indenfor idéudvikling, innovation og iværksætterier hos elever og studerende. Projektet blev kaldt Pioneruddannelsen og gik ud på at udvikle et undervisningskoncept, der kunne udfordre konventionelle opfattelser af lærer- og underviserrollen. Samtidig skulle forløbet være praksisorienteret hvilket betød, at deltagerne på uddannelsen i første omgang blev undervist i konkrete værktøjer og metoder til at skabe rum for læring, der fordrer kreativitet, idéudvikling og faglig innovativ progression. Håbet var, at den enkelte deltager ville være i stand (og have lyst) til at tage det lærte med hjem til egen undervisningsinstitution og der involvere kollegaer og videreudvikle og fortsætte processen.

Min rolle var at facilitere den arbejdsgruppe, der havde til opgave at udvikle indholdet. Gruppen var et bredt udvalg af undervisere, der havde det fællestræk at være aktivt involverede i innovation i det danske undervisningssystem.

Med det siger jeg samtidig, at det handler om at oversætte det lærte til egen praksis. Fra den teoretiske forståelse inde i hovedet til den praktiske anvendelse - ud af hovedet og ud i verden. Hvad der gælder for dine elever, studerende, deltagere, - bør måske også gælde for dig selv.

Tegn på god undervisning

Det, som går igen, når jeg spørger arbejdsgruppen om tegn på god undervisning er, at den bl.a. indeholder et eller flere af følgende elementer:

- klare rammer
- meningsfuldt indhold
- fleksibelt læringsrum
- fælles ansvar for læring

Klare rammer – hvorfor skal jeg det her?

Klare rammer er ikke kun ensbetydende med en tydelig dagsorden eller et program. Det handler i lige så høj grad om relevansen af det, der foregår i undervisningen.

Hvorfor skal jeg lære dette? Hvad kan jeg bruge det til her og nu og på længere sigt?

Der findes blandt meget andet trinmål og undervisningsplaner. Og så findes der mennesker, som udvikler sig. Den første del er – groft sagt – kun rettet mod den professionelle

underviser. Den anden del er et samspil mellem underviser og elev.

For arbejdsgruppen er det tydeligt, at hvis undervisningen ikke giver mening for eleven, kommer der ikke til at ske ret megen læring i det hele taget. Det betaler sig med andre ord at bruge tid på at finde vejen ind til der, hvor det giver mening.

For Irmelin Funch Jensen på Rungsted Gymnasium er en metode til at aktivere eleverne under en fast defineret ramme at bruge KIE-modellen, som er et pædagogisk, didaktisk redskab for innovativ læring. Når der fx. er obligatoriske opgaver, der skal skrives i løbet af året, beder hun hele klassen om i fællesskab at udvikle mulige idéer og temaer, der kan arbejdes med inden for de givne rammer.

På den måde aktiverer hun alle ressourcer i klassen, og eleverne hjælper hinanden med at finde ind til, hvor relevansen af det, som skal læres, er størst for den enkelte.

Meningsfuldt indhold

Hvad kan jeg bruge det til – på langt sigt?

I det store perspektiv handler det om basisviden og gode karakterer, der giver adgang til mere specialiseret viden på længere sigt. Men det kræver også, at den enkelte elev har en god portion tålmodighed og – afhængig af uddannelsesniveau – et godt abstraktionsniveau.

Nogle mennesker er gode til at arbejde med et højt abstraktionsniveau og på den måde tilegne sig viden uden nødvendigvis at bruge den før lang tid senere. Men det er

arbejdsgruppens erfaring, at det gælder en mindre gruppe mennesker.

Dermed ikke være sagt, at den langsigtede mening med at lære ikke er vigtig. Den er i høj grad vigtig, for at vi kan udvikle os videre i uddannelsessystemet og samfundet. Hvad der kan hjælpe os undervejs, er hvis undervisningen også har en kortsigtet mening.

Hvad kan jeg bruge det til – på kort sigt?

Det er mest motiverende for den enkelte elev, hvis det lærte kan omsættes med det samme, eller hvis det kan relateres direkte til hverdagen.

Pioneruddannelsens modul 3 handlede blandt andet om netværk. Netværk på alle niveauer; i klassen, på skolen og i samspil med omverdenen. Henrik Ottosen, læreruddannelsen Jelling og Dorthe C. Z. Iversen, University College Syd-danmark, fandt undervejs på at starte dagen med at bede kursisterne om hjælp via deres netværk.

Engang havde Henrik en Ferguson traktor derhjemme, som ikke ville starte. Hvor kunne han finde information og hjælp? var spørgsmålet. På kun to minutter blev der henvist til fem steder, hvor tre var personer han kunne ringe til og bede om direkte hjælp, og to var henvisninger til steder, hvor han kunne søge mere information.

Med det som springbræt for dagen blev det pludselig meget nemmere at relatere viden og teori om netværk til ens egen hverdag, både privat og professionelt. Det øgede tydeligt mængden af perspektiver i temaet og gav nogle frugtbare diskussioner omkring fagligt versus privat netværk og om der overhovedet kan og skal skelnes mellem dem.

Øvelse

Prøv engang at spørge dine elever:

1. Hvad er god undervisning for dig?
Hvad sker der helt konkret, når du oplever god undervisning;
  - a. Hvordan ser rummet ud?
  - b. Hvordan formidles stoffet?
  - c. Hvordan er undervisningstiden delt op?
2. Hvordan kan *jeg* (som underviser) lave god undervisning for dig?
  - a. Hvad gør jeg?
  - b. Hvad gør vi sammen?
3. Hvordan kan *du* hjælpe med til, at det kan ske?

Lad eleverne arbejde i mindre grupper og opstille en tjekliste for god undervisning. Fx under overskriften: "*Sådan ser god undervisning ud*".

Lad dem lave en tilsvarende tjekliste for, hvordan de selv hjælper til med, at det kan ske. Fx med overskriften: "*Sådan hjælper vi X (dig) med at skabe en god undervisning*".

Overvej om du vil renskrive og prioritere listerne for dig selv og præsentere det for dine elever:

1. "*Sådan vil jeg give jer den bedste undervisning.*"
(liste med 5 punkter)
2. "*Dette har jeg brug for, at I hjælper mig med.*"
(liste med tilsvarende 5 punkter)

Det kan være udgangspunktet for en god samarbejdsaftale omkring læring og kan evt. løbende rettes til, hvis du eller dine elever mener det er nødvendigt.

Åbne spørgsmål, der ikke har entydige svar, giver flere perspektiver og øger muligheden for, at der opstår meningsfulde nuancer omkring temaet.

Fleksibelt fysisk læringsrum – plads til dig og mig

Hvad er et fleksibelt læringsrum? I disse innovative og entreprenante tider falder den første tanke på et kreativt rum, hvor borde og stole kan flyttes rundt, hvor der kan tegnes på væggene, og hvor der er flytbare skillevægge og måske endda forskelligfarvet belysning og lidt stemningsmusik. Sådan ser hverdagen nok langt fra ud for de fleste undervisere. Hvad kan man så gøre?

Arbejdsgruppens erfaring er, at selv med få midler kan man komme rigtig langt. En brugt sofa kan gøre meget, omrokering af bordene, måske endda et tæppe som kan hænges op og agere skillevæg kan gøre et ellers fast indrettet rum fleksibelt.

I Aalborg beder Ann-Merete Iversen, University College Nordjylland, ved studieårets begyndelse sine studerende om at indrette deres klasseværelse helt fra bunden af. Der er de traditionelle møbler til rådighed, og de studerende har også mulighed for at sætte deres præg på rummet ved selv at skaffe elementer. På den måde sætter et hold studerende deres eget præg på det rum, der skal være omdrejningspunktet for deres læring det kommende år. Det er en fantastisk enkel og effektiv metode til at lade eleverne tage ansvar for deres studie gennem at lade dem få indflydelse på deres undervisningsmiljø.

I praksis betyder et fleksibelt læringsrum også at man ved projektarbejde laver rummet midlertidigt om. Jesper Storm Nørskov på Frederiksborg Byskole lader ofte sine folkeskoleelever indrette en redaktion, når der laves avisprojekter. På den måde tilpasser rummet sig med enkle ændringer til det der sker her og nu.

Fælles ansvar for læring – hvad kan vi sammen lære?

Underviseren er den, som har det endegyldige ansvar for, at de læringsmål der sættes – politisk, af uddannelsesinstitutionen eller af underviseren selv – rent faktisk nås. Derfor er det nødvendigvis også underviseren, der kan træffe den endelige beslutning omkring hvad der skal ske i et undervisningsforløb. Når den ramme er klarlagt, kan der fokuseres på det fælles ansvar for læring.

Ved at involvere eleverne i undervisningen, styrkes ikke kun læringen, men i høj grad også et fleksibelt og selvorganiserende læringsrum. Det øger den enkelte elevs opmærksomhed i læringen. Ikke kun på egne styrker og kompetencer, men i lige så høj grad på de andre elevers styrker og kompetencer.

Man kan spørge, om det overhovedet er muligt at have en klasse uden hierarki. Måske ikke, men man kan sagtens have en klasse, hvor der er opbygget en professionel respekt

for hinanden, og hvor det selvfølgelig er tilladt at vælge hvem man er sammen med udenfor undervisningen, og hvor det samtidig er accepteret at man i forbindelse med sin læring (undervisning, opgaver, projekter etc.) bruger hinanden på tværs af køn og gruppestatus.

Det er en kultur, der skal dyrkes, og ikke kun på et teknisk, logistisk vidensdelingsplan, for det kræver også, at eleverne bliver motiverede til at bruge hinanden som ressource og inspiration.

Leg

Man kan pleje en netværkskultur blandt eleverne ved bl.a. at bruge lege og samarbejdsøvelser i undervisningen.

Eksempel: ” **Alle de der...** ”

Eleverne sidder på stole i en rundkreds. Du står i midten af kredsen. Du siger noget om dig selv som ikke er indlysende eller synligt. Det gælder ikke at sige: ”Alle de der er elever...” (indlysende) eller har briller (er synligt). Det kan derimod være: ”Alle de der taler fransk, ...har været på cykelferie, ...kan dykke, ...kan lide at danse osv.”

Alle de som kan svare ja til det du siger skal rejse sig og finde en ny stol (lige meget hvor i kredsen). Samtidig forsøger du også at fange en ledig plads. Den, der ender i uden stol fortsætter i midten med et nyt ”Alle de der...”.

Kommentar: Det grundlæggende princip for leg er gentagelse. Derfor kan legen sagtens leges mange gange og med fordel bruges i forskellige kontekster:

- Som opstart i en ny klasse for, at eleverne lærer hinanden at kende
- Som helt almindelig ”energizer”
- Hvor du som underviser angiver et tema og gerne lader eleverne videreudvikle den fx ”Hvis denne leg har litteraturanalyse som tema hvordan kan vi så lege den?”

Effekt: Eleverne bliver bevidstgjort om klassens ressourcer og mangfoldighed. Som underviser får du indsigt i dine elevers liv og deres viden om forskellige emner. Ved at eksperimentere med legen og temaer i din undervisning, får du tydeliggjort, hvad eleverne allerede ved om temaet.
– Og i hvilken retning deres nysgerrighed går.

For små klasser gælder det måske, at de skal styres og lære de normer og den adfærd som kan tænkes at kendetegne et godt, ligeværdigt læringsrum. De skal passes og plejes løbende som de udforskende mennesker, de er. For de ældre årgange, hvor der efterhånden er en vis grad af livserfaring til stede, vil det mere være et spørgsmål om at facilitere og vejlede så de ved, hvilke rammer – fagligt og læringsmæssigt – de agerer under.

1. Din refleksion – den gode undervisning

Hvordan er du i den seneste tid lykket med at skabe klare rammer i din undervisning? Måske ikke i hele undervisningen, men i dele af den.

- ▶ Hvad gjorde du?
- ▶ Hvad hjalp dig på vej?

Hvad har du lagt mærke til – hos dine elever – som tegn på, at din undervisning (indhold eller form) har givet mening for dem?

Hvad gør du *allerede*, som er med til at skabe et fleksibelt læringsrum for dine elever?

- ▶ Bemærk: Hvad du ikke selv iværksætter direkte, kan være noget du tillader eleverne at gøre!
- ▶ Hvordan kan du bygge videre på det, der allerede sker?

I hvilke situationer har du *i den seneste tid* oplevet, at dine elever har taget ansvar for egen læring?

- ▶ Hvad skete der?
- ▶ Hvordan hjalp *du* med til, at det kunne ske?

Hvordan kan du bruge disse friske refleksioner fremover?

Den gode underviser

Når vi taler om, hvad der kendetegner den gode underviser, blev der peget på flere forskellige ting. Fokus ligger ikke direkte på det faglige, for arbejdsgruppen tager som en selvfølge, at det er på plads hos en professionel underviser.

For arbejdsgruppen er en god underviser en der er:

- autentisk og oprigtig
- fleksibel og involverende
- reflekterende over egen praksis

Autentisk og oprigtig

– Vær tilstede, vær lydhør, vær ærlig

Finn Skaarup Jensen, UV & formidling, formulerer det sådan her: "Underviseren skal have en tro på, at eleverne har lyst til at lære." Det har ikke noget at gøre med underviserens blinde tro på, at "det går nok alt sammen". Det handler om at møde eleverne i øjenhøjde.

Det er måske underviserens ansvar, at der tages initiativ til at skabe mening i undervisningen, men det er nødt til at ske *sammen* med eleverne, for at de kan skabe deres egen relevante kontekst og en for dem praktisk anvendelig mening med det, som skal læres.

En måde kan være at tage udgangspunkt i egne erfaringer og komme med eksempler fra egen hverdag, der hvor det er muligt. Det er med til at skabe en autenticitet, som eleverne kan forholde sig til, og samtidig kan det fungere som en invitation til dem om selv at komme på banen og skabe en forbindelse mellem faget og egen hverdag, mellem teori og praksis.

Arbejdsgruppen anbefaler, at man som underviser en gang i mellem forlader sin egen forestilling om, hvad der er nødvendigt for elevernes læring og i stedet åbner op, giver slip, og ser hvad der sker.

Vær fleksibel og involverende

– Grib ikke bare øjeblikket, lad også andre gribe det

Det handler om til tider at kunne afvige fra det planlagte. Det, at der opstår en situation pga. et spørgsmål eller et særligt behov i undervisningen og så at kunne fortsætte ud af den vej, også uden at vide helt præcist, hvor den fører hen. Selvfølgelig har det noget at gøre med at være fagligt stærk, for jo mere du kender dit fag, jo bedre kan du improvisere indenfor rammerne af det. Men det handler i lige så høj grad om at turde sige "Det ved jeg faktisk ikke. Skal vi prøve at finde ud af det sammen?".

Engang imellem er det godt at være en eventyrer på lige fod med sine elever og i fællesskab blive klogere.

En oplagt positiv sidegevinst ved den tilgang er, at den træner eleverne i at være engagerede og aktivt deltagende.

De får hele tiden vist, at der bliver lyttet til dem, at de får plads i undervisningen og kan tage ansvar ("Skal vi finde ud af det sammen?"). Denne måde at være involverende på sætter også en standard og skaber en forventning fra underviserens side - til eleverne - om at være aktivt deltagende og i sidste ende selv hjælpe til med at tilpasse læringen til deres eget personlige niveau.

Underviserne i arbejdsgruppen arbejder bevidst med flere forskellige roller i deres undervisning. De kan være ekspert-ten, som introducerer nyt stof, men kan undervejs i undervisningen skifte over i en faciliterende rolle, hvor de lader eleverne udforske stoffet uden at der er en entydig facitliste.

Reflekterende over sin egen praksis

– Hvorfor gør du det, du gør?

At reflektere over egen praksis betyder at være nysgerrig på sig selv. Nogle gange kan det være nyttigt at evaluere egen praksis – enten alene eller sammen med andre. Her giver

Pioneruddannelsens arbejdsgruppe udtryk for, at det også bør være på et højere eksistentielt plan. Hvorfor har jeg valgt denne profession? Hvad vil jeg som underviser? Hvad vil jeg gerne – med stolthed – kunne se tilbage på 5, 10, 15 år fra nu?

Det gavner ikke kun dig som underviser, men også elever, kollegaer og ledere at se, høre og opleve, hvad der er vigtigt for dig. Desuden giver det dig en ledetråd om, hvor du gerne vil bevæge dig hen som underviser og hvad du har behov for, for at nå derhen.

Det er ikke altid så ligetil, som det lyder, og ifølge arbejdsgruppen kræver det også et vist mod at turde se sig selv i øjnene. Til gengæld er gevinsten stor i form af arbejdsglæde og en øget bevidsthed om, i hvilken retning ens faglighed skal udvikle sig.

Lad os være ærlige. Hvis du foretrækker at undervise i morgen på samme måde som du gjorde i går og håber at sådan vil det altid være ja, så ville du nok slet ikke have læst hertil.

Så hvad er egentlig *din* drivkraft?

– Hvor vil *du* hen?

Eksperiment

Har du lyst til et lille eksperiment? Hvis ja, er her en sjov øvelse du kan lave med dine elever, som afgjort vil træne din fleksibilitet:

1. Vælg et undervisningsforløb (helst 2 eller flere lektioner)
2. Beskriv i få overskrifter (stikord) hvad forløbet handler om, og hvad det forventes, at eleverne har lært bagefter.
3. Præsenter det i passende tid forud og forklar, at de nu selv skal planlægge resten, inkl. at fortælle dig, hvad og hvordan du skal undervise.
4. Observer, hvad dine elever gør godt, og fortæl det gerne til dem løbende.
5. Når det er overstået, tag en snak om hvad der gik godt, og hvad der kunne gøres bedre, hvis det skulle gentages. Pas på! Der er en risiko for, at eleverne kan lide det og gerne vil gøre det igen.

Din opgave i øvelsen er, at gå med på hvad end de planlægger, og forsøge at få det bedste ud af det. Dit mål skal være klart og forståeligt for dem (dine stikord), men vejen derhen skaber de selv. Du skal agere på deres præmisser, og samtidig skal du forsøge at nå de mål, du har givet dem.

Bagefter kan du for dig selv (eller sammen med en kollega) reflektere over:

- ▶ Hvad var du specielt tilfreds med i øvelsen?
- ▶ Hvordan lykkedes du med at understøtte eleverne på deres præmisser – hvad gjorde du helt konkret?
- ▶ Hvad fortæller det om, hvad du er god til i din undervisning?
- ▶ Hvilke nye tanker har det givet dig om din undervisning og dig som (fag)person?

2. Din refleksion – den gode underviser

Hvem i din nærmeste omgangskreds vil du betegne som autentisk og oprigtig (privat eller i dit arbejde)?

- ▶ Hvad er det, personen helt konkret gør og siger, som for dig, er autentisk og oprigtigt?
- ▶ Hvad inspirerer det dig til? I dit arbejde og i det hele taget som person?

Hvad vil du gerne med stolthed kunne se tilbage på om 5-10 år fra nu?

- ▶ Hvis du tilfældigvis møder en af dine tidligere elever på gaden, hvad vil du gerne have, at hun med begejstring fortæller dig om jeres tid sammen?
- ▶ Hvad vil du gerne have, at din familie eller omgangskreds fortæller om dig til andre?

Med de
refleksioner i tankerne:

Hvad kunne et første lille skridt være,
i retningen af få det til at ske?

Hvad vil du opleve helt konkret,
når noget af det begynder at ske?

Tak for gode, lærerige samtaler til:

Ann-Merete Iversen, Innovationskonsulent, Lektor, University College Nordjylland

Dorrit Sørensen, projektchef/lektor – Det Erhvervsrettede Uddannelseslab V/ Metropol og TEC

Dorthe Christiane Zinck Iversen, Innovationskonsulent, lektor i pædagogisk, master i socialt entreprenørskab, Udvikling og forskning University College Syddanmark
www.ucsyd.dk/viden-og-udvikling/velfaerdsinnovation-og-entreprenoerskab/

Finn Skaarup Jensen, læreruddannet, pædagogisk konsulent og projektleder, UV & Formidling
www.uvformidling.dk, www.fysikforenslik.dk

Henrik Ottosen, lektor ved læreruddannelsen i Jelling, University College Lillebælt og projektmedarbejder i Nationalt videncenter for frie skoler

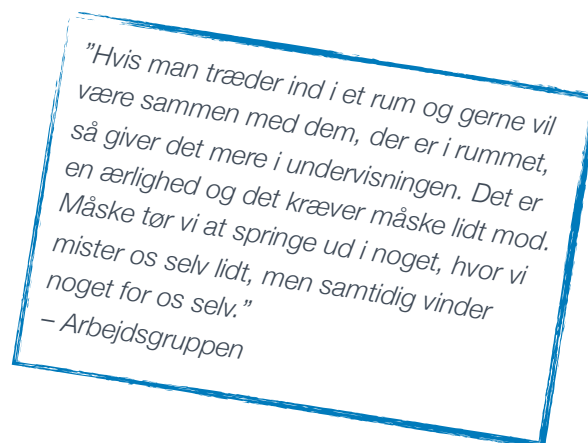
Irmelin Funch Jensen, Lektor på Rungsted Gymnasium og selvstændig konsulent

Jesper Storm Nørskov, pædagogisk konsulent - innovation, Center for Undervisningsmidler og folkeskolelærer på Frederiksborg Byskole
www.ucc.dk/cfu/konsulenter/innovation2/

Marianne Boye, uddannet folkeskolelærer og konsulent i Moving Minds
www.movingminds.dk

Pernille Berg, videnchef, KEA – Københavns Erhvervsakademi
www.kea.dk/da/topmenu/videncenter-30/

Susanne Gottlieb, afdelingsleder, Nationalt Center for Erhvervspædagogik, Professionshøjskolen Metropol

Links

Pioneruddannelsen

www.pionerprisen.dk/pioneruddannelsen/

Evaluering af Pioneruddannelsen

www.pionerprisen.dk/files/documents/Evaluering%20af%20Pioneruddannelsen.pdf

Pionerprisen

www.pionerprisen.dk

Pionerprisen har været udtryk for et ønske om at skubbe gang i, at elever og studerende i deres uddannelsesforløb skal udvikle særlige kompetencer inden for idéudvikling, innovation og iværksætteri. Pionerprisen var åben for alle lærere og undervisere inden for Undervisningsministeriets område og blev uddelt i årene 2008-2010.

Pionermagasinet

www.pionerprisen.dk/inspiration/pionermagasinet/

Her finder du bl.a. masser af inspiration fra konkrete projekter og interviews med forskere.

KIE-modellen

www.kie-modellen.dk/

Modellen som er nævnt i artiklen er udviklet af Irmelin Funch Jensen og Ebbe Kromann-Andersen.

Artiklen må frit gengives og distribueres så længe layout og indhold bevares. Kopieres uddrag af teksten skal det tydeligt fremgå hvor det stammer fra:

Jesper H Christiansen, jesperchristiansen.com

jesperchristiansen.com/userfiles/file/Underviserens_dna.pdf